

A square maze with a red circle in the center. The maze is composed of white lines on a black background. The red circle contains the text "RUSTAM IBRAHIMBEKOV" and "JAKO LEV" in white.

RUSTAM
IBRAHIMBEKOV

**JAKO
LEV**

TEN PŘÍBĚH SE ODEHRÁL V POLSKU ZA VÁLKY. NĚMCI TAM OBSADILI JEDNO MALÉ MĚSTO, VE KTERÉM BYLA ZOOLOGICKÁ ZAHRADA. A ZJISTILI, ŽE KDYŽ POLÁCI USTUPOVALI, OTEVŘELI VŠECHNY KLECE. TAKŽE KDYŽ PŘIŠLI NĚMCI DO ZOO, VŠECHNY KLECE BYLY PRAZDNÉ. AŽ NA JEDNU. SEDĚL V NÍ LEV. DVEŘE TĚ KLECE BYLY TAKÉ DOKOŘÁN, LEV MOHL ODEJÍT. ALE NEODEŠEL. DOSTAL STRACH. ČEKAL V KLECI DVA DNŮ, DOKUD NEPŘIŠLI LIDÉ, KTERÍ BY HO ZNOVA ZAMKLI.

RUSTAM IBRAHIMBEKOV

patří k nejtalentovanějším mladým sovětským dramatikům. Narodil se 5. února 1939, vystudoval Vysokou průmyslovou školu v Baku a až do nedávna byla jeho občanským povoláním věda. Pracoval v oboru systémového inženýrství a získal v tomto oboru hodnost kandidáta věd.

Do literatury vstoupil na počátku 70. let drobnými prozaickými pracemi. Větší pozornost však na sebe upoutal jako dramatický autor. V krátké době napsal několik úspěšných divadelních her, které byly uvedeny na jevištích divadel v mnoha místech Sovětského svazu a některé z nich si našly cestu i do divadel v jiných zemích.

Z jeho tvorby byla v Československu inscenována jeho dramatická prvotina „Žena za zelenými dveřmi“ a jeho třetí hra „Jako lev“, kterou jsme se rozhodli uvést i my. Kromě toho byly do češtiny přeloženy i jeho další hry – „Vlastní cestou“ (z prostředí bakuských naftařů) a „Dotek“ (komorní příběh z poslední války).

Pro všechny jeho hry je příznačná hloubka zobrazení lidských charakterů a osudů, složitost obrazu problémů současného člověka, neidealizované vidění úpornosti a komplikovanosti v prosazování socialistických mravních ideálů, absolutní kategoričnost v kladení morálních postulátů a silná apelativnost na diváka.

Rustam Ibrahimbekov je také autorem scénářů 7 dokumentárních i celovečerních filmů, z nichž jsme u nás mohli poznat film „Bílé slunce pouště“.

MURAD (A. POSTLER). Chtěl jsem se přinutit a zapomenout. Přesvědčoval jsem sám sebe, že si to všechno tak beru jen proto, že je to poprvé v životě. Všichni kolem mi říkají totéž. Pokoušel jsem se jim věřit. Hnusilo se mi poslouchat je, ale nemohl jsem o tobě nemluvit. Opakuju pořád jedno a totéž: jak jsme se seznámili, o čem jsme mluvili ty tři dny, jak se teď bez tebe trápím. Směji se mi. A nikdo nevěří, že bez tebe nemůžu žít: Že prý se mi to jen zdá... Lenko, já bez tebe vážně nemůžu žít. Já prostě šílím. Věř mi to...

LENKA (Z. FIŠAROVÁ). Měli jsme se potkat před takovými deseti lety, když mně bylo šestnáct a tobě dvaaadvacet. Ještě před etudou *Lobuř a lovec*, před číslem *Kaučuk*, před Moskvou, Gruzii, Uzbekistánem, před zlomeninama, smrtí, nemocí, před tvým synem... Před deseti lety by nám nic nepřekáželo a mohli jsme se milovat...

O ceně rozhodnutí a cestě k jeho uskutečnění

Žijeme ve vzrušené době plné nových podnětů, událostí, v závratném tempu, shonu a chvatu a nedostává se nám někdy času, abychom se zamysleli, jak vlastně žijeme. To je situace Murada ze hry „Jako lev“ před jeho vstupem na jeviště.

Autor o něm říká: „Jako lev“ je příběh člověka, který se po určité období svého života řídil převzatými představami, až jednoho krásného dne, kdy udělal o krok víc než obvykle, zjistil, že kolem dokola zřejmě existuje obrovský svět, který žije jinak. Jsou lidé, kteří žijí jinak než on: neví se, jestli hůř nebo líp, důležité je však, že se dá žít jinak. A když si člověk uvědomí, že žít se dá různě, rodí se v něm schopnost podívat se kriticky na to, jak vlastně až dosud žil. Do Muradova života přišla zcela náhodou žena a stala se pro něho oním krokem, který ho vyvedl ven z uzavřeného prostoru skoro automatické existence.“

Vznět lásky osvítl Muradovi falešnost, povrchnost jeho dosavadního života, skládajícího se ze stereotypních návyků a drobných i větších kompromisů, a vede ho k rozhodnutí.

Rozhodnutí samo je rychlé, bezprostřední, plné důvěry v zářeh světla, čistoty, opravdovosti, lásky.

Je to ovšem jen první krok. Rozhodnutí je nutno ještě uskutečnit. A to je cesta dlouhá, těžká, při níž si Murad uvědomí i bolestnou cenu tohoto rozhodnutí, jeho odvrácenou tvář, to, že nejde jen o změnu sebe sama, ale i o ostrý zásah do svého okolí, včetně toho nejbližšího, rodiny. Nebojuje jen sám se sebou, ale i s těmi, kteří se ho snaží zákeřnostmi a zbabělostmi strhnout zpátky do vyjetých kolejí – ať už z vlastního sobectví nebo i v pevné víře, že mu pomáhají. Je to těžký zápas.

A Murad podlehne: Solmaz, Mahmudovi, Sašovi nebo ať už zvyk, konvence či přizpůsobivost nosí jakékoli jméno. Ale jen dočasně. Nerezignuje. Právě proto, že si uvědomí, že to, co ho zviklalo, byly právě jen zákeřnosti, zbabělosti, že to nemá nic společného s opravdovostí života, po kterém touží. Tři měsíce, které uplynou mezi 2. a 3. obrazem, jsou plné nového zvažování, nových analýz, prověřování, otázek, sebezníčkující snahy dobrat se až na dřeň života, k jeho nejhlubší pravdě – a tedy k poznání, že nelze jinak, že jenom realizace původního rozhodnutí ho může vyvést z pouhé existence, k životu smysluplnému, hodnému jména člověk.

Lenka, s níž spojil tuto svou naději, však neuvěří, že by se Murad po své porážce ještě dokázal vzchopit, nevěří v dočasnost této porážky. Teprve Muradova smrt jí ukáže v pravém světle velikost překážek, které Murad musel překonat a mravní velikost jeho činu. „Jako lev“ je tedy nejen hra o rozhodnutí a cestě k jeho uskutečnění, ale i o tragédii nevíry v sílu člověka.

Rustam Ibrahimbekov si nijak nezjednodušuje situaci jako autor a neulehčuje ji ani Muradovi tím, že by zvýraznil negativní rysy postav, s nimiž se Murad střetává ve svém zápase. Každý z těchto lidí v sobě má určité pahodnoty, ale každý z nich má i své hodnoty – touhu udržet rodinu, přátelskou snahu pomoci, příklad vlastního sebeobětování. Autor o tom sám říká: „Jistě, i dnes dochází ke konfliktům mezi dobrými a špatnými lidmi, tak tomu bylo a bude. Ale konflikt dvou svým způsobem kvalitních jedinců, jejichž přesvědčení se různí, to je situace typičtější pro dnešní svět.“ O to složitější je Muradův zápas, o to pravdivější je hra, o to víc vyniká Muradovo vítězství vyšší mravní normy.

RAMIZ (K. BARTON, I. DEDECEK). Na ksichtě to máš napsáno, že víc nedokážeš: Miluju ! Umřu ! Trpím ! Co vlastně víš o lásce, ty stonožko ? ! Tobě stačí kouknout na krev a padáš do mdlob, ale kecáš o smrti a o lásce. A já tě můžu kvůli tomuhle děvčeti zabít, rozumíš, zabít !... Ačkoliv jsem jí nikdy neřek, že ji miluju.

RUSTAM
IBRAHIMBEKOV

JAKO LEV

MELODRAMA O TŘECH OBRAZECH

REŽIE: RADIM KOVAL, NOSITEL VYZNAMENÁNÍ ZA VYNIKAJÍCÍ PRÁCI

PŘEKLAD A ÚPRAVA: JANA KLUSÁKOVÁ
SCÉNA: NÁRODNÍ UMĚLEC LADISLAV VYCHODIL J. H.
KOSTÝMY: JOSEF JELÍNEK J. H.
SCÉNICKÁ HUDBA: PAVEL STANĚK J. H.
DRAMATURG: LADISLAV SLIVA

MURAD, VĚDECKÝ PRACOVNÍK	ALEXANDR POSTLER
LENKA, AKROBATKA	ZUZANA FIŠÁRKOVÁ
RAMIZ, JEJÍ MUŽ, TRENÉR ŠERMU	KAREL BARTOŇ
	IVAN DĚDEČEK
SOLMAZ, MURADOVA ŽENA	ALEXANDRA GASNÁRKOVÁ
LÁLINA	LUCIE ŽULOVÁ
ČAHOUN, JEJÍ MUŽ	TOMÁŠ TOPFER
SAŠA ABRAMJAN	STANISLAV MALÝ
MAHMUD, INSTALATÉR	MIROSLAV OLEJNÍČEK
JEHO SYN	MARTIN ŠVEHLÍK J. H.
	ONDŘEJ MALÝ J. H.

PŘEDSTAVENÍ ŘÍDÍ: SOŇA FRANCOVÁ
TEXT SLEDUJE: MARTA CHVÁLKOVÁ

HLAVNÍ PŘESTÁVKA PO 2. OBRAZE

PREMIÉRA 18. ŘÍJNA 1975 V DIVADLE JIRÍHO MYRONA

SOLMAZ (A. GASNÁRKOVÁ). Ale já nemůžu mlčet, já tě musím varovat, je to moje povinnost. Jsi otec mého dítěte, prožili jsme spolu deset let; nemůžu mlčet, když vidím, že hyneš, ano, hyneš; vrháš se do vody a neumíš plavat, a proto zahyneš.

MAHMUD (M. OLEJNÍČEK). A tenkrát jsem chtěl vodject, nechat všeho a vodjct někam do Moskvy nebo na Sibiř. Měl jsem plný zuby toho, že sedím celej život na fleku, svý ženy jsem měl takydost... Kvůli němu jsem zůstal, kvůli klukovi...

SASA (S. MALÝ). Ještě se na to zeptám. Ale určitě děláš chybu. Všichni zapírají, všichni všichni... Jen my dva jsme ještě s nikým nic neměli. No nic, neztrácej naději, zeptám se, jak to napravit.

Ázerbájdžán, jeho drama a divadlo

Hrou Rustama Ibrahimbekova „Jako lev“ z našeho jeviště poprvé promlouvá k ostravskému divákovi vzdálený Ázerbájdžán, země s tisíciletou kulturou, statečný národ, který ve své historii až do vítězství sovětské moci musel neustále zápasit o svou nezávislost s mocnějšími arabskými chálífy, perskými šachy a tureckými sultány, národ, který i přes tyto nepříznivé historické okolnosti přispěl velkým vkladem do pokladnice světové kultury. Vždyť již na začátku 5. stol. měl své písmo, ze 7. stol. pochází jeho první kronika, jeho básníci 12. a 13. stol. Nízámí a Šírvání vytvořili skutečné klenoty světové poezie.

Poezie vůbec hrála vůdčí postavení v historii ázerbájdžánské literatury, tak jako ostatně ve všech zemích islámského světa. To však neznamená, že by se souběžně s ní nevyvíjelo také drama a divadlo. Tvořilo však pouhou součást obřadů a lidových her.

Teprve v 19. stol. se začíná rozvíjet ázerbájdžánské drama jako svébytný literární útvar. Jeho počátky jsou spjaty se jménem Mírzy Fátálí Achundová, přítele a duchovního spřízněnce ruských děkabristů a revolučních demokratů, autora šesti satirických komedií, v nichž se vysmál feudálním přežitkům v životě společnosti své doby a ztotožnil se s moudrostí prostých lidí. Jeho hry se hrály v Tiflisu, v Petrohradě, byly přeloženy do němčiny, francouzštiny a angličtiny a tvořily základní repertoár prvních počátků ázerbájdžánské profesionálního divadla, které se konstituovalo v r. 1873 jako kočovná společnost, bez jakékoli hmotné podpory.

Vznik profesionálního divadla, byť i v tak nedokonalé podobě, vedl pak ve 2. pol. 19. stol. ke zvýšení zájmu ázerbájdžánských spisovatelů o drama a k rozšíření žánrového spektra domácí dramatické tvorby o historickou tragédii (N. Narimanov), sociálně psychologické drama (A. Achverdov), satirický vaudeville (N. Vezirov) a další žánry.

Ruský kritický realismus našel na počátku 20. stol. svůj svébytný odraz v tvorbě nastupující mladé generace ázerbájdžánských dramatiků, jejímž vedoucím představitelem byl Džálíl Mamedkulizade.

Ázerbájdžánské divadlo se však mohlo začít naplno rozvíjet až po vítězství sovětské moci v r. 1920, kdy bylo v Baku založeno první stálé národní divadlo s plnou materiální podporou sovětského státu.

Vítězství socialistické revoluce bylo mohutným podnětem k uvolnění tvůrčích sil celého národa. To se samozřejmě projevilo i v dramatu a v divadle. Za zakladatele ázerbájdžánské sovětské dramatické literatury je pokládán Džafar Džabarly, který z pozic kritického realismu ve své tvorbě předrevoluční dospěl až k obrazy prvních kroků budování socialistické společnosti ve své zemi.

Ve 30. letech vstoupil do literatury Samed Vurgun, básník a dramatik, nejvýznamnější osobnost sovětské ázerbájdžánské literatury, autor velkých veršovaných historických dram „Farchád a Šírín“, „Váhíf“ aj.

Z poválečné generace dramatických spisovatelů (tedy dnešní starší generace) patří nejčestnější místo básníku a dramatikovi Rasúlu Rzovi, na jevištích celého Sovětského svazu se však hrály a hrají i hry dalších jeho vrstevníků – I. Efendijeva, D. Medžnunbekova, I. Kasumova.

V hudebně dramatické tvorbě stojí za zaznamenání jméno skladatele ázerbájdžánské operní tvorby R. Hadžibekova a autora četných oper a baletů, z nichž některé byly uvedeny i u nás (např. balet „Sedm krasavic“), Kara Karajeva.

Jedním z podnětných stimulů rozkvětu dramatické a hudebně dramatické tvorby byl i růst sítě profesionálních divadel v ÁSSR, kterou dnes tvoří celkem 11 divadel v 7 městech republiky. K vysoké úrovni ázerbájdžánské divadla přispěla i systematická výchova mladých talentů na vysoké divadelní škole v Baku. Tyto příznivé podmínky jsou průkazným dokladem péče, již věnuje sovětský stát svébytnému rozvoji kultur všech národů a národností SSSR, a vedou k soustavnému růstu ideově umělecké úrovně ázerbájdžánské dramatické a divadelní tvorby, která se dnes může směle měřit s kteroukoli vyspělou divadelní kulturou evropských zemí.

—sl—

VEDOUCÍ TECHNICKÉHO PROVOZU	VÁCLAV KOŽUŠNÍK
JEVIŠTNÍ MISTR	JIRÍ VANĚK, ANTONÍN PAJER
MISTR OSVĚTLENÍ	LEOPOLD HANZEL
VEDOUCÍ ELEKTROAKUSTIKY	BOŘIVOJ WOJNAR
VEDOUCÍ VLÁSENKÁRNY	VOJMIL NYTRA
VEDOUCÍ GARDEROBIÉR	ZDENĚK SLIVA
VEDOUCÍ REKVIZIT	JAN BENEK
VEDOUCÍ PROVOZU DEKORAČNÍCH DÍLEN	ING. ZDENĚK SCHÖNWÄLDER
VEDOUCÍ DÁMSKÉ KREJČOVNY	BOHUSLAVA ČIHÁKOVÁ
VEDOUCÍ PÁNSKÉ KREJČOVNY	MILAN MONČKA

Státní divadlo v Ostravě, nositel
Řádu práce, sezóna 1975/76. Re-
dakce programu Ladislav Slíva, vý-
varné zpracování Alexandr Babraj,
fotografie František Krasl.
Vytiskly Moravské tiskařské závody,
provoz 22, Ostrava 1, Hollarova 14.
Veškerá práva k provozování tohoto
díla povoluje DILIA Praha.

Cena 3 Kčs